

Говорячи про становлення французької літературної норми, слід уникати обмеженості у підходах до проблеми унормування цієї полі- національної/поліетнічної мови. Адже добре відомо, що зовнішня функціональна система, або макросистема, французької мови включає не лише так звану "шестикутну французьку" (le français hexagonal), а й національні варіанти французької мови у Бельгії, Канаді, Швейцарії та інших країнах[2]. Цей факт спонукав французького лінгвіста Бернара Кемаду ще у 70-і роки минулого століття заявити, що нині немає якоїсь однієї привілейованої моделі французької мови і треба говорити про співіснування декількох моделей (читай – норм), які взаємодіють [5, с. 36]. Відтак твердження про неконкурентність щодо запозичених англіцизмів окремих французьких еквівалентів, які пропонує аксіологічна норма, потребують серйозних уточнень. Так, форми fin de semaine, samedi – dimanche справді поки що статистично поступаються запозиченому англіцизму week-end у літературній мові Франції. Проте fin de semaine є домінуючим варіантом норми для французької мови Канади, де він фактично витіснив з ужитку згаданий англіцизм. У тій же канадській французькій утворено еквіваленти англійським словам e-mail (пор. фр. mèle) і fax у вигляді нових слів courriel і télécopie (пор. також télécopier – faxer), які вже стали здобутком і національної норми Франції. З канадської французької запозичено терміни avionnerie, avionneur, з бельгійського варіанта прийшло слово autocariste, а зі швейцарського – термін privatiser. І хто знає, чи не стане завтра африканське французьке слово essencerie заміником уживаних сьогодні у Франції station-service/ station-essence? Все це вимагає ширшого погляду на процес унормування французької мови, аніж той, який відзначаємо у монографії О.С.Клименка.

Можна погодитися з тим, що за умов демократизації літературної мови зменшується дієвість рекомендацій і приписів нормативістів, але це стосується не лише французької мови. Натомість, важко сприймається кваліфікація "ретроспективно-націоналістична модель нового захисту французької мови" (за О.С. Клименком) для характеристики спроб захистити французьку мову від надмірних іншомовних впливів. Принаймні варто

залишити можливість такої кваліфікації самим французам. На мою думку, немає нічого поганого у вживанні власного еквівалента там, де ним можна замінити чужоземне слово (напр., lobby "лобі" /groupe de pression тощо). Кожна мовна спільнота, не бажаючи розчинитися у глобальному просторі під тиском інших мов і культур, очевидно, має право на захист власної мови, і тут досвід французів міг би послужитися нам українцям.

Безперечно цікавою є теза про чотири типи нормативної оцінки системних одиниць: перспективно нормативний, синхронно нормативний, але перспективно небажаний, синхронно припустимий, але перспективно ненормативний і синхронно ненормативний. Проте існує ризик суб'єктивної оцінки стосовно належності мовних одиниць до певного типу. Так, наприклад, до перспективно ненормативного типу відносять запозичене з англійської слово tour-opérateur, хоча навіть попередній аналіз французького медіадискурсу свідчить про безпідставність такого припущення: англіцизм у новій францизованій формі демонструє стале уживання у рекламі паралельно зі своїм питомим еквівалентом voyageur.

Підсумовуючи, треба зазначити, що французька літературна норма, як і будь-який мовний стандарт, попри всю свою усталеність постійно еволюціонує під впливом не лише мовних, а й соціокультурних чинників. Межа між нормативним і ненормативним є досить умовною і крихкою. Те, що сьогодні не належить до норми, має шанс здобути цей статус за умови широкого вжитку в усному і писемному мовленні.

1. Клименко О.С. Прескриптивна лінгвістика. Французький досвід мовного внормування впродовж XX ст. – Луганськ: Вид-во СЧУ ім. В. Даля, 2009.
2. Чередишченко О.І. Про мову і переклад. – К.: Либідь, 2007.
3. Coseriu E. Sistema, norma y habla // Acta de la Facultad de humanidades y ciencias. Montevideo, 1952.
4. Daneš F. The problems of value judgements in the process of standardization // Giomate internazionali di sociolinguistica. Roma, 1969.
5. Quemada B. L'évolution du français // Une langue: le français aujourd'hui dans le monde / M. Blancpain, A. Reboullet (eds). Paris, 1976.
6. Rey A. A mots découverts. – Paris, 2003.

Надійшла до редколегії 27.09.11

О. Орличенко, доц.

ЛІНГВОКУЛЬТУРНІ АСПЕКТИ ЛАТИНОАМЕРИКАНСЬКОЇ ТОПОНІМІКИ

У статті увага зосереджена на топонімах Латинської Америки як базових елементах лінгвокультурології, що пояснюється не лише своєрідністю їхніх функцій, загадковістю – у значній кількості випадків – походження та відмінностями їхніх граматичних особливостей від інших класів слів, але й значною інформативністю для вирішення багатьох лінгвістичних проблем.

Ключові слова: Латинська Америка, власне ім'я, топонім, назва, компонент, монолексемні та полілексемні одиниці.

В статті увага зосереджена на топонімах Латинської Америки як базових елементах лінгвокультурології, що пояснюється не тільки своєрідністю їх функцій, загадковістю – в більшому кількості випадків – походження та відмінностями їх граматичних особливостей від інших класів слів, але й значною інформативністю для вирішення багатьох лінгвістичних проблем.

Ключевые слова: Латинская Америка, имя собственное, топоним, название, компонент, монолексемные и полилексемные единицы.

In this article the attention is concentrated in Latin America toponyms as linguoculture base elements that is explained not only by their functions singularity, their mysterious origins (in large quantity of cases) and their grammatical distinction from other classes of words, but also by considerable informativity for many linguistic problems decision.

Keywords: Latin America, proper name, toponym, appellation, component, monolexical and polilexical units.

Актуальність та наукова новизна роботи полягає в тому, що бурхливість політичних змін та наступальний рух процесу глобалізації, генерує потребу звертатися до культурної спадщини попередніх поколінь, одним з яскравих проявів якої є топоніми. В свою чергу топоніміка того або іншого регіону є в цьому ракурсі ідеальним об'єктом дослідження для цілого ряду наукових дисциплін, зокрема лінгвокультурології.

Специфіка топонімів Латинської Америки, проаналізована на основі літературних творів письменників вказаного ареалу, стала предметом лінгвістичного аналізу, а об'єктом – конкретні одиниці, що демонструють глибокий і тісний зв'язок мови і культури.

Матеріал статті – приклади з довільно обраних прозових творів сучасних латиноамериканських письменників або їхніх біографій [див. позицію 1 в списку емпіричних джерел до статті].

Топонімія, як відомо, відноситься до інтегральних наукових дисциплін, оскільки в її розвитку разом з мовознавством значну роль відіграють історія, географія, етнографія та культурологія, тому географічні назви – закріплені територіально реальні факти мови – є джерелом неоціненних матеріалів для вивчення історії конкретного народу та його мови [1]. Часто найменування предметів, явищ тощо навколишнього світу людини стають одиницями, які вже вийшли з ужитку у живому мовленні, але вивчення їх форм і звучання дає можливість зрозуміти деякі загальні закономірності розвитку мови. У топонімах (особливо гідронімах) стало зберігатися архаїзми й діалектизми, вони часто походять від мов-субстратів народів, які жили на конкретній території в минулому, і цей факт дозволяє використовувати їх для визначення меж розселення етнічних спільнот.

Топоніми займають особливе місце в лексичній системі будь-якої мови. Але, хоча вони і являють собою відокремлену групу слів, їм властиві синтагматичні і парадигматичні характеристики, властиві слову взагалі. Категорії, встановлені для власних імен, як спеціального підкласу слів, розповсюджуються і на топоніми. Разом з тим топоніми – це не просто різновид власних імен. Своєрідні якості унеможливають їх вивчення тільки в межах мовознавства, навіть у найширшому його розумінні, тобто як дисципліни, що включає в себе соціолінгвістику, психолінгвістику і етнолінгвістику. Саме тому розділ ономазіології, який займається вивченням власних імен, поділяється за різними даними, на такі класи: пелагоніми – назви морів, потамоніми або гідроніми – назви річок, лимноніми – назви озер, гелоніми – назви боліт та заболочених місць, ороніми – назви піднятих форм рельєфу (гір, хребтів, вершин, пагорбів), дримоніми – назви лісів, ойконіми – назви поселення або помешкання, астїоніми – назви міст, урбаноніми – назви внутрішніх міських об'єктів, годоніми – назви вулиць, агороніми – назви площ, дромоніми – назви шляхів сполучення, геоніми – назви доріг та проїздів, макротопоніми – назви великих незаселених об'єктів, мікротопоніми – назви невеликих незаселених об'єктів (угідь, урочищ, косовиць, вигонів, драговин, лісосік, пасовищ, колодязів, ключів, вирів, порогів і т.п., відомі лише обмеженому колу людей, що проживають у певному районі), антропотопоніми – назви географічних об'єктів, утворених від власних імен [2] та ін.

Найвідомішими дослідниками наукового напрямку, що аналізується у цій статті, є вчені зі світовим ім'ям Joan Coromines, John Mcneil Dodgson, Eilert Ekwall, Margaret Gelling, Gillian Fellows Jensen, Robert L. Ramsay, George R. Stewart, Isaac Taylor, William J. Watson, але в роботі використовувалися дані з праць лише іспаномовних вчених, наприклад, Ana María Moraga Armijo, Rosalba Campra, Edgardo Otero, Ramón Amigo Angles, а також дослідників, які зробили значний внесок в розвиток вітчизняної та російської топоніміки, а саме А. Власенко-Бойцуна, Я. Б. Рудницького, М. Янко, Л. В. Успенського, В. А. Ніконова, Є. М. Поспелова та деяких інших.

Переходячи безпосередньо до викладу положень теми, необхідно зазначити, що топоніміка Латинської Америки бере свій початок задовго до часу колонізації Американського континенту після його відкриття Колумбом. Вона являє собою змішування різних за часом утворень географічних назв, які присвоювались об'єктам різними народами (подібно аналогічним процесам в інших країнах), зокрема корінним населенням, індіанцями, а також переселенцями з інших частин світу: іспанцями, англійцями, французами, голландцями, українцями, росіянами та представниками багатьох інших національностей [3].

Зрозуміло, що різноманітність географічних назв і ті обставини, за яких вони виникали, створюють значні труднощі при аналізі і визначенні їх походження.

Так, окрім вже запропонованої вище загальної класифікації, ще одним способом може бути систематизація топонімів за їхньою віднесеністю до місця, а саме:

1. Ті, що описують або визначають якусь фізичну характеристику місця, яке у цьому випадку стає особливо помітним або значимим.

2. Ті, що беруть початок від імені людини або їхні похідні.

3. Невстановленого походження; зазвичай походять від древніх загальних імен, які з плином часу, у зв'язку з непередбаченими подіями або обставинами, а також з еволюцією мови на конкретній території, втратили своє первісне значення і стали недоступними загальному розумінню [4].

Американський лінгвіст Меллері (Mallery R.) уточнює запроповану вище градацію і в свою чергу пропонує поділяти топоніми на п'ять великих груп:

1. Назви, які присвоювались об'єктам на честь окремих осіб або груп людей, видатних подій, пов'язаних з конкретною місцевістю.

2. Назви, що відбивають фізичні, природні властивості об'єкта.

3. Назви, запозичені з інших країн.

4. Назви, що виникли у зв'язку з господарською діяльністю населення.

5. Назви, які є перекрученням колишніх назв або фантастичними вигадками.

Як видно, принципи групування і класифікація топонімів, хоча і дають певне уявлення про характерні риси топонімів, не завжди можуть бути адекватним джерелом встановлення їхнього походження. Це, а також раніше викладене свідчить про відсутність одностайності в інтерпретації топонімів. Крім того, не всі початкові назви, які свого часу існували на території Латинської Америки, були закріплені на письмі, оскільки у ранні періоди функціонування індіанські племена і народності мали лише зародкове піктографічне, або, як у племені майя, складне ієрогліфічне письмо, багато пам'яток якого європейські колонізатори безглуздо знищили. І тільки в наш час для деяких індіанських мов (навахо, кечуа, аймара, гуарані та деяких ін.) створено письмо на латинській графічній основі [5].

За деякими даними ще на початку XVII ст. індіанці, які жили на території Латинської Америки, говорили мовами, що докорінно відрізнялися від європейських, а кількісно формували надзвичайно різноманітну лінгвістичну мапу. Найпоширенішими індіанськими мовами були чибча, аравакська, карибська, кечумара, паїо-такана, же, тупі-гуарані. І це створювало для колоністів додаткові проблеми, оскільки деякі звуки індіанських мов відсутні в європейських: це назалізовані голосні і різні гортанні приголосні, сингармонізм, своєрідні звукосполучення на початку або в середині слів (*Ptichii* > *Tenancingo*, *Goyllarisquiza*), інтерпозиційне поєднання висхідних та низхідних дифтонгів (*Andahuaylas*), багаторазове повторення в слові одного і того приголосного (*Ranrahirca*) тощо:

Según la cosmovisión aymará, su nacimiento se produjo el mismo día que se celebra el Intiwatana (inicio del Año Nuevo andino) y el Inti Wilka Kuti (retorno del dios Sol) [Victor Montoya, Semblanza].

Зрозуміло, що європейці, які були не в змозі відтворювати такі звуки, пропускали їх, адаптуючи вимову слів до рідної, спрощуючи і скорочуючи, а іноді додаючи якісь елементи. Крім цього, більшість індіанських мов належить до так званого інкорпоративного типу. У во-

каблі можуть бути елементи, які в європейських мовах є окремими лексичними одиницями, оскільки при словотворі використовуються не тільки суфікси і префікси, але й інфікси. Більш того, індіанська топоніміка різко відрізняється від європейської не тільки семантикою слів, що відбираються як назви, але й функціонуванням особливих топонімів – речень. У такий спосіб з'явилися топоніми типу: *Ocotlán*, що означає "там, де росте багато сосен" [повторно див. 4].

Багато мовознавців твердять, що під час запозичення індіанські слова неминуче змінювалися і за значенням і за формою. Особливості звукової системи індіанських мов нелегко було вловити, відтворити і записати іншою – європейською (іспанською) – мовою. Підтвердження можна знайти у Є.М.Поспелова, який з цього приводу писав, що люди не чуять звуків, яких вони не знають. Саме тому індіанські топоніми не могли бути занотовані грамотно. Записи були дуже приблизними і не відбивали звуковий лад туземних географічних назв [6].

Звертає на себе увагу широко використовуваний спосіб метафоричного використання називних іменників у ролі латиноамериканських географічних термінів. Так, іменник *rincón* "кут" використовується в значенні "вузька долина"; в Перу цей топонім вживається у значенні "долина, ущелина, межигір'я"; іменник *mesilla* "маленький стіл" використовується в значенні "невелике плато" (порівняйте з іменником *meseta* "плоскогір'я, плато"); іменник *cabezón* "велика голова" (*cabeza* "голова" + збільшувальний суфікс –*on*) використовується в значенні "пагорб з круглою верхівкою" (порівняйте з *cabezo* "верхівка гори, гірка, пагорб"). Серед подібних слів налічується велика кількість описових гідронімів, наприклад: *Arroyo Grande* (ісп. *arroyo* – джерело; *grande* – великий), *Río Negro* (ісп. *río* – ріка; *negro* – чорний), *Boca Chica* (ісп. *boca* – вхід, дельта ріки; *chico* – маленький, невеликий).

¿No sucede esto hoy en el Gran Chaco, en los yerbales y en las explotaciones de caucho, café y estaño? [Roberto Arlt, *El discurso del astrólogo / Los siete locos*].

Один з найбільш розповсюджених кінцевих компонентів латиноамериканських (і не лише) топонімів є іменник "villa" ("село, селище", а при деяких назвах – "місто": *la villa de Madrid*). Кількісно концентрація цього компоненту у злитому та роздільному написанні вельми висока, тобто можна говорити про його використання у статусі повнозначної одиниці мови:

En su compañía he recorrido todo el sur de la provincia, Bahía Blanca, Marcos Juárez y Azul, después estuvimos en Rosario de Santa Fe, Córdoba, Río Cuarto, Villa María y Bell Ville [Roberto Arlt, *La factoría de Farjalla Bill Ali*].

Jean Carlos Centeno nació en Villanueva (Guajira), desde muy pequeño su talento fue motivo de admiración, su voz, su inspiración y su humildad lo dieron a conocer en la región como una persona fenomenal, llena de virtudes artísticas y mucho carisma. Hoy es considerado el ídolo de las multitudes, la voz más popular de Colombia [7].

Новий вплив іншомовних назв на території латиноамериканського ареалу відноситься до другої половини XIX ст. і пов'язаний вже не з завойовницькими планами конкістадорів, а з осмисленою імміграцією з різних країн. Вплив окремих етнічних груп на топонімію континенту різний, що пов'язано з неоднорідністю їх розселення на території Південної Америки і різним ступенем змішаності. В цілому можна сказати, що в тих районах, де іммігранти живуть великими колективами, етнічні особливості вкорінюються більш стало, що відбивається на тривалому збереженні національних топонімів. Так, в столиці Уругваю Монтевідео є площа, яка носить ім'я славетного сина України, її вічного Кобзаря – Шевченка.

Так само очевидно, що більший рівень збереженості національних назв спостерігається у віддалених від центру поселеннях, для яких, на противагу міст, характерна етнічна замкненість, що дозволяє довше не піддаватися впливу оточуючого лінгвального середовища і утримувати рідну мову та звичаї. Як правило, в іммігрантських колективах створюються місцеві національні найменування, так би мовити "внутрішньогрупові", які рідко отримують офіційне затвердження. Ці імена, зазвичай, недовговічні: вони з'являються у першому поколінні іммігрантів, а потім зникають. Частіше всього вони означають невеликі природні об'єкти (струмки, ставки, поля, пагорби тощо) та господарські будови місцевого значення (осушувальні канали, ферми тощо), але майже ніколи не номінують населені пункти, яким надаються офіційні назви:

Algunos papás ceden a la presión de los nenes y les compran motos (son generalmente los que se matan en las autovías); otros progenitores más encumbrados les compran coches deportivos (suelen despanzurrarse en alguna Curva de la Muerte, y de paso consiguen eliminar al incauto que viene en sentido contrario) [Mario Benedetti, *Andamios*].

Шляхи утворення внутрішньогрупових топонімів різні: застосовуються такі відомі ще з початку XVII століття прийоми, як перенесення власних імен країни прибуття до країни еміграції або вживання в назвах національних імен та прізвищ. Широко використовуються "етнічні" топоніми, як, скажімо, в наведеному нижче прикладі, з якого видно, що назва відомого іспанського міста дала найменування горам в Аргентині, які – зрозуміло – первісно деномінувалися мовами пуельчів / теуельчів / арауканців або інших індіанських племен того регіону:

Nos fuimos a las sierras de Córdoba, después a Mar del Plata, y cuando los cinco mil pesos se terminaron, le dije: "Buenos, adiós idilio. Se terminó" [Roberto Arlt, *Las opiniones del rufián melancólico / Los siete locos*].

Внутрішньогрупові найменування, як правило, живуть в усному мовленні і можуть трансформуватися зі змінами у самій мові. Характерною рисою їх є те, що в лінгвістичному плані вони походять від апеллятивної, загальної лексики, але поступово уособлюються і за певних умов можуть стати власними іменами. Цей процес номінації відбувається тоді, коли слова загального поняття внаслідок їхнього закріплення за географічними об'єктами конкретизуються, індивідуалізуються і переходять у розряд специфічних власних імен, які виражають одичне поняття – географічну назву. Їхня доля – або зникнути, або стати звичайними топонімами:

Desde 1960 vivió en Siglo XX y Llallagua, poblaciones mineras ubicadas en el norte de Potosí [Victor Montoya, *Semblanza*].

Треба зазначити, що чимала кількість топонімів має надзвичайно виразні форми. Достатньо навести приклади годнів –

Yo extrañaba mi calle Corrientes, y ella su dormitorio con olor a naranjas en la barrera de San Fernando y el dulce y monótono zumbido de las sierras de las cajoneras para fruta del Delta [Roberto Arlt, *La factoría de Farjalla Bill Ali*]

чи гідронімів –

A mediados de 1984, viajé al río de la Plata [Eduardo Germán Hughes Galeano, *Crónica de la ciudad de Buenos Aires*] –

аби легко зрозуміти, що подібні назви зазвичай продукуються від форми (*calle Corrientes* – вулиця Потоків) чи фізичного зовнішнього виду (*Río de la Plata* – Срібна Ріка чи Ріка з Срібла) оточуючого середовища.

З огляду на різноманітність форм топонімів та неоднорідність їх індивідуальних характеристик, словотвірна

класифікація матеріалу (яка не у всіх випадках може бути представлена однозначно) повинна проводитись з урахуванням комплексу чинників: сучасних та історичних. Окрім розгляду фактичної структури та одиниць, необхідно брати до уваги особливості словотворчого процесу, а точніше факт його перебігу в рамках формування нового терміна, тобто в межах самої топоніміки, чи поза нею. В першому випадку має місце утворення топонімів з окремих компонентів, тобто формування складного найменування (наприклад, мексиканський топонім *Puebla de los Angeles*), а в другому – до сукупності вже існуючих географічних назв привноситься готова форма, раніше функціонуюча в інших категоріях мови. Порівняйте:

la higuera – фігове дерево, смоківниця, інжир

La Higuera – маленьке містечко в Болівії, що в провінції Вальєгранде (Vallegrande), департаменту Санта Крус (Santa Cruz):

Quando el Che llegó a La Higuera, amarrado a un helicóptero militar, tenía la pierna herida por una bala y el aspecto de guerrillero inmortal [Victor Montoya, Amor en La Higuera].

Проблема встановлення меж окремих словотвірних груп особливо гостро постає в латиноамериканській топоніміці у зв'язку з різноманітністю форм та нетрадиційністю багатьох з них (прикладом може бути ще один мексиканський топонім *Nezahualcoyotl*). Спостереження показують, що при загальній розпливчастості кордонів між окремими формами топонімів та багаточисельності проміжних станів, деякі словотвірні моделі повторюються з достатньою регулярністю. Це дає можливість виділити основні словотвірні групи, які за ступенем розповсюдження розміщуються в наступному порядку: **прості топоніми**, що представляють собою вільні незв'язані (монологемні) одиниці (наприклад, колумбійський топонім *Pasto*); **складені**, побудовані на основі словосполучень (наприклад, мексиканський топонім *Aguascalientes* → іменник *agua* (вода) + прикметник *caliente* (теплий, гарячий) або *Aconcagua* (чилійський

топонім на позначення однієї з найвищих гір в Америці), що походить від *Akun* або *Ako* (кечуа) = білий пісок та *Qawaq* = спостерігач, вартовий тобто "пункт спостереження чи вартовий білого піску", хоча є припущення, що цей вокал є сумішшю слів *janqu* (аймара) = білий та *qawaq* (кечуа) = спостерігач, вартовий, тобто "пункт спостереження чи білий вартовий" [8]; **складні**, створені шляхом прийменникового поєднання декількох слів в одне ціле (мексиканський топонім *Coahuila de Zaragoza*); **оказіональні** топоніми, що характеризуються "штучністю" побудови (мексиканський топонім *San Jerónimo Xayacatlán*), що відносяться до полілексемних одиниць:

A pesar de las regalías y las ventas de los derechos para una película, seguí al frente de Barandal republicano porque Nuria y yo decidimos comprar una casa en Cuernavaca [Juan Villoro, Madona de Guadalupe].

Hace media hora que salimos de San Carlos de Río Negro [Ednodio Quintero, Sombras en el agua].

Більш детально монологемні та полілексемні одиниці латиноамериканського ареалу будуть розглядатися у наступній статті, але вже зараз можна зробити короткий висновок про те, що дані топонімії можуть бути одним з головних індикаторів у комплексній проблемі виявлення своєрідності топонімів як класу слів по відношенню до апелютивів, що породили конкретний топонім на первісному етапі його функціонування в рамках конкретного ареалу.

1. http://www.krugosvet.ru/enc/gumanitarnye_nauki/lingvistika/TOPONIMIKA.html
2. <http://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A2%D0%BE%D0%BF%D0%BE%D0%BD%D0%B8%D0%BC>
3. <http://www.monografias.com/trabajos19/toponimos-america-latina/toponimos-america-latina.shtml>
4. <http://gl.wikipedia.org/wiki/Toponimia>
5. http://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%98%D0%BD%D0%B4%D0%B5%D0%B9%D1%81%D0%BA%D0%B8%D0%B5_%D1%8F%D0%B7%D1%8B%D0%BA%D0%B8
6. Ibid.
7. <http://www.youtube.com/watch?v=A4N16znFXs8>
8. http://www.huascaraperu.net/Quechua_espanol.htm
9. <http://www.literatworld.com/spanish/2002/escritormes/oct/w01/box9.html>

Надійшла до редколегії 27.09.11

С. Лучканин, докторант, доц.

НАТУРАЛІСТИЧНИЙ (БІОЛОГІЧНИЙ) І МОЛОДОГРАМАТИЧНИЙ НАПРЯМКИ В РУМУНСЬКОМУ МОВОЗНАВСТВІ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХІХ СТ.

У статті аналізуються натуралістичний (біологічний) та молодогораматичний напрями в історії румунської лінгвістики другої половини ХІХ ст., представлені іменами Александру Чихака, Богдана Петричейку Хашдеу, Александру Ламбриора, Харитона Тіктіна, одного з учнів П.Ф.Фортунатова Йона Богдана, Лазера Шеїняну, Мойсея Гастера. Ступінь впливу молодогораматичної течії на румунських мовознавців 70-х рр. ХІХ ст. – 10-х рр. ХХ ст. був різним: від дуже значного (Х.Тіктін, Лазер Шеїняну, А.Філіппіде), до відносно невеликого (Хашдеу, Й.Богдан).

Ключові слова: історія мовознавства, лінгвістична концепція, біологічний напрям, молодогораматизм.

В статье анализируются натуралистическое (биологическое) и младограмматическое направления в истории румынской лингвистики второй половины XIX века, представленные именами Александру Чихака, Богдана Петричейку Хашдеу, Александру Ламбриора, Харитона Тиктина, одного из учеников Ф.Ф.Фортунатова Йона Богдана, Лазера Шеиняну, Мойсея Гастера. Степень влияния младограмматического течения на румынских языковедов 70-х гг. XIX в.-10-х гг. XX в. была различной: от очень существенной (Х.Тиктин, Лазер Шеиняну, А.Филиппиде) до относительно небольшой (Хашдеу, И.Богдан).

Ключевые слова: история языкознания, лингвистическая концепция, биологическое направление, младограмматизм.

This article provides analysis of the Naturalistic (Biological) and Neogrammarian approaches in the history of the Romanian linguistics of late 19th century represented by such persons as Alexandru Cihac, Bogdan Petriceicu Hasdeu, Alexandru Lambrior, Hariton Tiktin, Ion Bogdan who was one of the students of F.F. Fortunatov, Lazăr Şăineanu, Moses Gaster. The degree of influence by the Neogrammarian approach on Romanian linguists of 1870s – 1910s varied: from substantial (Hariton Tiktin, Lazăr Şăineanu, A.Philippide) to comparatively little (Hasdeu, I.Bogdan).

Key words: history of linguistics, linguistic concept, Biological approach, Neogrammarian approach.

Для української лінгвістики актуальним є історіографічне вивчення розвитку науки про мову як в Україні, так і в Румунії – нашому південно-західному сусідові, віднедавна – членові Європейського Союзу, з Румунією протягом століть пов'язувала Україну спільність історичної долі. Основна мета статті полягає у всебічному вивченні й осмисленні натуралістичного й молодогораматичного напрямків в румунському мовознавстві дру-

гої половини ХІХ ст. у контексті регіональних лінгвістичних ідей, відображенні значимості румунського наукового доробку в галузі загального мовознавства, його зв'язку з науковими ідеями епохи, тогочасною українською й російською лінгвістикою.

Предмет дослідження – типологічні моменти спільності розвитку загальнономовознавчих ідей, водночас і відмінності, що експлікують національну своєрідність